

**MEDYADA ALGI YÖNETİMİ ARACILIĞIYLA KAMUOYU
OLUŞTURULMASI: 1915 AVUSTURALYASINDA BROKEN HILL OLAYI
ÜZERİNDEN SAVAŞ SÖYLEMİ ÇÖZÜMLEMESİ**

*CREATING PUBLIC OPINION THROUGH PERCEPTION
MANAGEMENT IN MEDIA: WAR DISCOURSE ANALYSIS ON THE BROKEN
HILL INCIDENT IN 1915 AUSTRALIA*

Engin ÇAĞLAK*

*Geliş Tarihi: 17.05.2018
(Received)*

*Kabul Tarihi: 02.04.2019
(Accepted)*

ÖZ: İletişim ya da yayın organları aracılığı ile aktarılan bilgi, bir mesaj olarak birey ve toplumlar arası iletişimde olaylardan haberdar olma konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Öte yandan haber olarak bilgi her zaman doğru aktarılmamaktadır. Bilginin kasıtlı olarak yanlış, eksik veya tahrip edilerek aktarılması bir dezenformasyon sürecidir ve bu süreç medyada özellikle savaş ve barış söyleminde toplumsal algı yönetiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu çalışmada, I. Dünya Savaşının önemli bir cephesi konumundaki Çanakkale-Gelibolu savaşı öncesi yaşanan ve aynı zaman da çalışmanın örneğini de oluşturan “ Broken Hill” olayına "Barrier Miner" gazetesi üzerinden savaş söylemi çözümlemesi yoluyla ışık tutulması amaçlanmıştır. Çalışmada içerik analizi yöntemiyle savaş söyleminde metinsel, dilsel ve görsel öğeler irdelenmiştir. Araştırmanın sonucunda dezenformasyon yöntemiyle savaş söyleminin kamuoyu oluşturmada ve algı yönetiminde eski veya yeni medya mecralarında ne kadar etkili olduğu 1915 Avustralya'sı basınından bir örnekle irdelenmiş ve bu örnek olayın acı sonuçlarının günümüz medyası ve okurlarına medyaya bakışı açısından arz ettiği önem tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Broken Hill Savaşı, Barrier Miner Gazetesi, Dezenformasyon, Algı Yönetimi, Savaş Söylemi, Gazetecilik Ve Yeni Medya.

ABSTRACT: Information transmitted by means of communication or broadcasting instruments plays an important role as a message in getting informed about the events in communication among individuals and societies. On the other hand, information as news is not always conveyed correctly. It is named as a disinformation process in which information is deliberately transmitted as incorrect, incomplete or distorted, and this process makes an important part of social perception management in media especially in the case of war and peace discourse. This study aims at shedding light on the "Broken Hill" incident through war discourse analysis that took place before the battle of Çanakkale-Gelibolu as an important frontier during the First World War and it also made the sample of the study whose data were collected from the "Barrier Miner" newspaper. In the study, textual, linguistic and visual elements in war discourse were discussed through content analysis method. As a result of the research, effectiveness of using disinformation method

* Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, ecaglak@comu.edu.tr, ORCID:0000-0002-9477-9435.

in raising public awareness and perception management in old or new media circles was examined with an example from the Australian press in 1915 and the significance of the painful consequences of this case was discussed in view of today's media and readers' view to media.

Key Words: Battle of Broken Hill, Barrier Miner Newspaper, Disinformation, Perception, War Talk, Journalism And New Media.

1. GİRİŞ

1829 yılında İngiltere'nin kolonisi olan ve 1901'de de Kraliyete bağlı devlet niteliği bulunan Avustralya, Çanakkale savaşlarıyla İngiltere'ye olan bağlılığını ve gücünü göstermiştir. (Smith, 1980) Birinci Dünya Savaşı'na kadar ordusu olmayan Avustralya, daha çok yerel güçlerin olduğu kolonilerden biridir. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla Avustralya ve Yeni Zelanda'nın kurduğu ortak ordu Anzak'lar olarak anılmaktadır. (Bean, 1941) Avustralya ve Yeni Zelanda Kolordusu anlamına gelen (Avustralia and New Zeland Army Corps) Anzaklar, 25 Nisan 1915'de Gelibolu Yarımadası'na çıkarak savaşa dahil olmuşlardır.

İngiltere ve Fransa'nın başı çektiği itilaf kuvvetlerinin, Birinci Dünya Savaşı'nda Rusları yalnız bırakmamak için açtıkları Çanakkale cephesi, ilgili ülkelerin basını ve kamuoyu tarafından ilgiyle izlenmiştir. Özellikle İngiltere ve ona bağlı koloni devletlerin kamuoyu, bu savaşa basın aracılığıyla hazırlanmış, savaş söylemi algı yönetimi olarak hedefine ulaşmıştır. Evlatlarını cepheye yollayacak ülkeler, dönemin etkili kitle iletişim aracı olan gazetelerle, savaş söylemini arttırmakta ve zaferin kesin olduğu söylenmektedir.

2. SAVAŞ VE NEFRET SÖYLEMİ

Bireysel bazda toplumun genelinin her türlü düşünce fikirlerini, her gün okudukları, dinledikleri, izledikleri bilgi ve haberlerden edinmektedir. Van Dijk'ın 1991 ve 1987 yıllarında kaleme aldığı çalışmalarında bu haberler, makaleler ve söylemler büyük projelerin bir parçası olarak görülmektedir. Bu bağlamda incelenen haberlerin "Metin Semantiği" yerel ve küresel tutarlılık göstermesi beklenmektedir. Haber metinleri, zaman, durum, sebep ve sonuç ilişkileri açısından olaylara atıfta bulunmalıdır. Aynı zamanda haber çözümlemelerindeki önemli semantik kavramlardan bir tanesi de "İma etmek"tir.

Diğer taraftan faşizm söylemlerinin arttığı, ırkçılık ve nefret söylemlerinin basın yayın yoluyla yayılmasını araştıran Volpato ve Cantone, "La Difesa della Razza – Irkın Savunulması" isimli derginin içerik analizinde kullandıkları "İsraili akademisyen bilişsel psikoloji ve davranış bilimi uzmanı Daniel Bar-Tal'ın Tablosu" örneklem olarak ele almışlardır. Bu tabloya göre;

"1. İnsanlıktan dışlama: Karşıt grubu 'insan-değil' olarak niteleme ve bu grup hakkında 'barbar', 'gayri medeni', 'vahşi', 'ilkel', 'hayvan' gibi kategoriler kullanma.

2. *Ohumsuz özellikler atfetme (örneğin aptal, asalak, saldırgan, vb. sıfatlar)*

3. *Sosyal dışlama; Karşıt grubu caniler, hırsızlar, psikopatlar gibi toplumun dışladığı gruplar arasına sokma*

4. *Siyasal etiketler kullanma; Başat grubun reddettiği türden etiketler (faşist, Nazi, Sionist, sömürgeci, emperyalist veya komünist gibi) yükleme.*

5. *Gruplar arası karşılaştırma; Haksızlaştırmayı yapan başat grubun kendini, kültürel repertuarında bulunan ezeli düşmanları, şeytanları ya da meşhur 'kötü' gruplarıyla kontrast haline sokması."*

Volpato ve Cantone bunlara altı yeni tarz daha eklemişlerdir;

"1. *Başat grubun saydığı temel özellikler, alışkanlıklar ve törenlerin yokluğunu belirtme*

2. *Haksızlaştırılan grubu, başka grupları haksızlaştırmak için kullanma (örneğin Fransızları haksızlaştırmak için, Fransız ordusunda Afrikalıların bulunduğunu vurgulamak)*

3. *Dış grubun sayısal önemini abartma (tehdit algısını artırmaya yönelik)*

4. *Dış grubu soyutlama, yalnız gösterme (bu gruptakilerin kendi hataları nedeniyle veya başat grubun tepkileri yüzünden 'hiç kimse' tarafından istenmediğinin vurgulanması.*

5. *Grubun, kendisinde mahkum edilmesi (örneğin Melezlerin, iki farklı ırktan gelmiş olmaları dolayısıyla, mahkum edilebilir sayılması).*

6. *Farkın abartılması. (Bilgin,2006:142)"*

Valpote ve Cantone örneklem olarak ele aldıkları bu tablo üzerinden basın içerik analizlerini gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada da örneklem olarak Daniel Bar-Tal'ın tablosu ve Volpato ve Cantone'nin yaptıkları altı maddelik ek tablo üzerinden içerik analizi yapılacaktır.

1.1 Savaş Söylemi

Her toplumda savaş yanlıları vardır ve son yıllarda bu kesim "Şahinler" olarak adlandırılmaktadır. Barış yanlısı olanlar ise "Güvercinler" olarak isimlendirilmektedir. Aynı şekilde kitle iletişim araçları içerisinde de aynı kutuplaşmalar mevcuttur. Ünlü iletişim bilimci Noam Chomsky'de bu tür olayları "Medya Denetimi" adlı kitabında kaleme almış. Nikaragua, Vietnam, Guatemala, Afganistan gibi ülkeleri örnek veriyor Chomsky. Bu ülkelerde Amerika tarafından yapılan katliamlar hiçbir şekilde medyada yankı bulmamıştı. Medyanın bu konularda yaptığı tek şey terörle mücadele verildiği ve Amerika'nın her halükarda haklı olduğuydu. Bu savaşın altında yatan gerçek nedenlerin bir biçimde göz ardı edilmesiydi. Medyanın standart çarpıtma yöntemlerinden biri de sessiz kalma, görmezden gelmedir. (Gülsoy, 2005:189)

1.2 Nefret Söylemi

Çok sık kullanılmasına rağmen nefret söyleminin dünya üzerinde net bir tanımlaması bulunmamaktadır.. Birçok ülke "nefret söylemi" anlamında ki birçok ifadeye yasaklayan yasal düzenlemeler yapmış olsa da tam olarak neyin yasaklandığı benzer tanımlar içerisinde farklılık göstermektedir. Buna göre Avrupa Konseyi Bakanlar Komisyonu "nefret söylemini" şöyle tanımlar:

"Nefret söylemi" terimi göçmen ve azınlıklara karşı şiddet ve ayrımcılık anlamında etnik merkezlik ve saldırgan milliyetçilik ile ifade edilen tahammülsüzlük gibi anti semitizm, zenofobi, ırkçı nefret ve benzeri nefret söylemlerini körükleyen, haklı gösteren ve yayan bütün ifade çeşitleri olarak tanımlanır. (Weber, 2009:3)

"Yeni medyayı geleneksel medyadan (gazete, dergi, radyo, televizyon ve sinema) ayıran özellikleri nedeniyle - dijital, etkileşe açık olması, hipermetin özelliği, yayılma kolaylığı ile birlikte sanal olması nedenlerinden ötürü - geleneksel medyaya göre nefret söylemini daha olağan, daha geniş kitlelere, daha kolay ulaşılabilir ve üretilebilir olması sonucunda sıradan olmasına yol açmaktadır. (Lister, vd. 2003:13)

Binark'a göre gündelik yaşamda ve sanal uzamda nefret söyleminin ortadan kaldırılabilmesi için, farklı cinsiyetler, farklı cinsel tercihler ve/ya yönelimler, etnik kimlikler, mezhepler, ırklar ile kültürler arasında tanıma ve diyalog için çeşitli iletişim olanaklarının ve ortamlarının geliştirilmesi ve artırılması gerekmektedir. (2010:51)

1.3 Propaganda

Kökeni 1600'lü yıllara dayanan "Propaganda" terimi 19. Yüzyıl ile birlikte siyaset bilimcilerin en çok kullandıkları kavram olarak dikkat çekmektedir. 1914-1918 yılları arasında süregelen 1. Dünya Savaşı ise "Propaganda"nın kullanım alanı için geniş olanaklar sağlamıştır. Bununla birlikte propagandanın tanımlanması çelişkili ve zaman alan bir süreç olmuştur. 1923'de R.J.R.G. Wreford sunduğu tezinde, propaganda kelimesinin çirkin bir kelime olduğunu ileri sürmekle birlikte propagandanın, "ilgi çekici enformasyon ve kanaat yayma işlemi" olarak tanımlamıştır. Daha sonra H.D. Lasswell (1927) propagandayı, "belirgin sembollerin manipülasyonu aracılığı ile kollektif tutumların yönetilmesidir" biçiminde tanımlamaktadır.

Günümüz kitle ve iletişim araçları "Propaganda" açısından incelenirken özellikle basın önemli bir yer tutmalıdır. Bunun nedeni basının, en gelişkin ve en yaygın şekilde kullanılıyor olmasıdır. (Qualter, 4)

Baudrillard'a göre yaşanan dünya bir caydırma evrenidir. Bunun en kullanışlı silahıysa "görüntü + söz = medya" olarak tanımlamaktadır. (akademik.maltepe.edu.tr)

1915 yılının Avustralya basını da propagandanın çalışma sahalarından biri olarak görülmektedir. 1888 – 1954 yılları arasında yayın yapan “Barrier Miner” gazetesi, 1 Ocak 1915 Cuma günü attığı başlıkta, “War in Broken Hill” savaşın Broken Hill’de olduğunu ve iki Türk’ün piknik trenine ateş açması sonucu 4 ölü ve 7 yaralı olduğunu duyurmaktadır.

Şekil 1. Barrier Miner Gazetesi 1 Ocak 1915

Şekil 2. Broken Hill Çatışması Duvar İlanı

Fotoğrafın olmadığı bu haber daha sonraları resmedilen posterlerle propaganda aracı olarak kullanılmıştır.

Soğuk Savaş’ın sona ermesinden bu yana, kamuoyuna Irak’a askeri saldırı fikrini yaymak için hiçbir zaman bu denli araç kullanılmamıştı. Haber teknolojilerinin sahibi ABD bu alandaki ustalığını ispatladı. Yönetim bünyesindeki -Beyaz Saray, Pentagon, CIA ve Dışişleri Bakanlığı’ndaki- “iletişim bölümlerinin” çokluğu bir yana, ateş pahasına işe alınan “halkla ilişkiler” danışmanları, resmi söyleme göre Irak’ı güç kullanarak “normalleştirmeyi” amaçlayan başkan George W. Bush’un stratejisiyle “kalpleri ve beyinleri kazanmak” üzere görevlendirilmişti. (Rouleau, 2003) Yapılan çalışmalara, kamuoyu oluşturma, toplum mühendisliği, kitle yönetimi veya ne isim verirseniz veriniz, savaş ve nefret söylemi, anlık kamuoyu desteğinin ötesinde çocukların ve genç nesillerin hafızasında, yazılı, görsel ve sesli olarak kazılan bu tür mesajlar, gelecek nesilleri ve yeşerecek umutları da savaş ve nefrete sürüklemektedir. (Öngün, 2013.69)

1.4 Dezenformasyon

Dezenformasyon, özellikle yanlış veya eksik bilgilerin ya da bir başka anlatımla yalan haberin hedef kişi, grup veya kitleyi belirli bir amaç için yönlendirmek veya yanıltmak maksadıyla yayılmasıdır. Bazı durumlarda hedef kişi veya kitleye, bahsi olan bilgilerin kaynağı açıklanır ki, buna açık dezenformasyon denir. Fakat bazen de, bu bilgi akışı hakkında hiçbir kaynak bilgilendirmesi

yapılmaz ya da yanlış bilgi verilir ki buna da kapalı dezenformasyon denir. Bozulmuş bilginin (haber) niceliğini ve niteliğini irdellemek veya çözümlemek güçtür ama, siyasi veya ekonomik başta olmak üzere belirli bir amaca ya da hedefe ulaşmak için kullanılan, yanlış, eksik veya tamamen yalan bilgilendirme olarak da tanımlanabilir. (Inceoğlu ve Akıner)

Özellikle siyasal erkler kendi çıkarları doğrultusunda, kitle iletişim araçları aracılığıyla, kitleleri kendi amaçları doğrultusunda dezenformasyon yapabilmektedirler. Bu yanlış bilgilendirmelerle gerçekler ve hedeflenen amaçlar bir süreliğine gizlense de gerçekler er veya geç ortaya çıkmaktadır. Özellikle vicdan sahibi gazeteciler ve alternatif medya kanalları kitleleri doğru bilgilerle aydınlatmaktadır. Bunun pek çok örneğine yakın geçmişte örnek olunmuştur. II. Dünya Savaşı, Vietnam Savaşı, Körfez Savaşları ve dünyanın her yanından benzer örnekler verilebilir.

Vietnam ve I. Körfez Savaşındaki dezenformasyon örnekleri, II. Körfez Savaşı'nda da görüldü. Örneğin, savaşın en dramatik hikâyelerinden biri, Iraklılara esir düşen Amerikalı kadın asker Jessica Lynch'in Irak'taki bir hastaneden kaçırılışıydı. Konu, medyada günlerce ordu için bir zafermiş gibi yansıtıldı ve kamuoyuna yanlış bilgiler verildi. (Kalkandelen, 2004:71)

2. SAVAŞ DÖNEMLERİNDE MEDYA

Savaş dönemlerinde kitle iletişim araçları her zaman büyük öneme sahip olmuşlardır. Her iktidar kendi haklılıklarını ve savaş kahramanlıklarını kendi toplumuna anlatmak için çağının kitle iletişim araçlarını kullanmışlardır. Bunun tarihe kaydolmuş ilk örneği “Kadeş Savaşı”nda görülmektedir. Luxor'daki Karnak Tapınağı'nın taş duvarlarında ki hiyeroglif yazılarda 2. Ramses'in emriyle “Kadeş Savaşı” zafer kazanılmış gibi aktarılmaktadır. Milattan önce 1200'lü yılların sonunda yaşanmış olan bu savaş yazıyla tarihe geçmiş ilk dezenformasyon olarak kabul edilmektedir. Gerçek ise 3200 yıl sonra Boğazköy (Hattuşaş) kazılarında ortaya çıkar. Savaşı Hititliler kazanmış ve Güney Suriye'yi ele geçirmişlerdir. (<http://www.yenisafak.com>)

Yüzyıllar içinde insanlık tarihi pek çok savaş görmüş ve kitle iletişim araçları da bu savaşların içinde çirkin amaçları için kullanılmışlardır. Birinci ve ikinci Dünya Savaşları, propaganda, algı yönetimi, dezenformasyon ve benzeri yöntemler için çalışma ve uygulama sahaları olmuşlardır. Bilimsel makalelere ve araştırmalara konu olmuş bu kirli yöntemler, iktidarların ve kitle iletişim araçlarının amaçlarına hizmet etmektedirler. Bunun yakın ve somut örneklerinden birisi de Körfez Savaşı'dır.

2.1. Körfez Savaşı ve Medya

Saddam Hüseyin, “Kuveyt Irak'ın 28'inci eyaletidir” diyerek 2 Ağustos 1990'da Kuveyt'e girdi. 10 Ekim'de kongre insan hakları komitesinde Nayirah

isimli Kuveytli genç bir kızın açıklamaları kamuoyunda tepkiler uyandırdı. Aynı günün NBC televizyonun akşam haberlerinde ölüme terk edilmiş küçük çocukların haberini milyonlarca kişi izledi. Haberler ve görüntüler yüzlerce televizyon tarafından yayınlandı. Amerikan Kongresi'nde Kuveytli genç kız Nayirah'ın hikayesi sürekli aktarıldı. Irak'a askeri müdahale için fırsat kollayan Amerikan yönetimi Nayirah'ın açıklamalarını gündemde tutuyordu. Sıcak ve yoğun gündemin ardından Uluslararası Af Örgütü bebek hikâyesini doğrulayınca Amerikan Başkanı Bush, savaş karar aldı. 18 Ocak 1991'de Amerika'nın liderliğinde koalisyon güçlerinin Irak harekâtı başladı. Harp bittikten hemen sonra ABC televizyonu muhabiri John Martin, bebeklerin ölüme terkedildi dedikleri hastaneye girdi. Doktorlarla yaptığı mülakatlar sonucunda, bebeklerin savaş ortamında bakımsızlık ve personel eksikliğinden yaşamlarını yitirdiğini öğrendi. Bu haberin ardından Uluslararası Af Örgütü'nün yetkilileri tekrar hastane çalışanlarıyla görüştü ve muhabir Martin'in haberiyle benzer cevaplar aldılar. Bu gelişmenin ardından Af Örgütü ilk raporlarını geri çektiler ve özür dilediler. Diğer taraftan Nayirah isimli genç kızda, Kuveyt'in Washinton Büyükelçisi Saud Al-Nasser Al-Sabah'ın öz evladıydı. Kuveyt, Irak'a karşı yapılacak askeri bir operasyon için Hill And Knowlton şirketine 11,5 milyon dolar ödeme yaptığını kamuoyuna duyurdu. Böylelikle dünya harp tarihinde ilk defa bir halkla ilişkiler organizasyonu savaş başlatmış oldu. (Doğan, 2003)

Washington yönetimi ve batı kamuoyu, Saddam Hüseyin yönetimindeki Irak'ı Basra Körfezi'ne bilerek petrol boşaltmakla suçlamıştı. Olayın nedenleri tartışılırken, "Denizleri Korumak İçin Bölgesel Örgütlenme" isimli bir sivil toplum kuruluşu, Basra Körfezinde kirliliğine sebep olan petrol sızıntısının ABD uçaklarının sebep olduğunu açıkladı. Amerika petrol tankerlerini vurmuştu, daha sonra bu olay General Schwarzkolh tarafından kabul edildi. Dünyanın başka bir köşesinde (Meksika Körfezi) ve tarihinde medyaya aktarılan petrole bulanmış Karabatak kuşunun hikâyesi böylelikle yalandı. (Uğur, 2003) Bu konuda Cihan Haber Ajansı Genel Müdür Yardımcısı Nevzat Bayhan, bir sempozyum sırasında şu açıklamalarda bulundu;

"New York Times'in yazarı, bunun popcorn ve cola içmek için müthiş bir fırsat olduğunu söylüyordu. Halbuki o her ışıklı cisim bir bombaydı, yere düşüyordu ve can alıyordu. Chomsky'nin ifadesiyle "Millet orada binlerce can alınırken bir film izliyor gibi bir eğlence izledi". Neler seyrettik peki? Bir karabatak vardı. Karabatak petrole bulanmıştı. . Karabatak aslında hiçbir zaman çöldeki bir karabatak değildi. Yani Kuveyt petrol kuyularının bombalandığında oraya giden bir karabatak değildi. Fransız bir kameraman, bu görüntüleri Marsilya'da, Akselvaldes petrol gemisi kayalıklara çarptığı zaman çektiğini, bunu söylediğini kimsenin buna inanmadığını söylemişti.

Kısacası, medyanın uyuşturucu etkisi var. Biz, bize gösterilene inanırız.”(2004)

Amerikan öncülüğündeki koalisyon güçleri, 1991'deki Körfez Savaşı'nda Irak'ta faaliyet gösteren tek mama ve süt fabrikasını kimyasal silah üretim tesisi diyerek hedef aldılar. Uluslararası medya kuruluşu CNN muhabiri Peter Arnett, bombalamanın hemen ardından ulaştığı fabrikanın halen süttozu koktuğunu ve kimyasal silah üretimine dair her hangi bir ipucuna rastlanmadığını duyurdu. (İnceoğlu ve Akıner)

Pentagon tarafından verilen bilgiler düzenli bir şekilde haberlerde yerini alırken, Amerikan medyasının otosansür uyguladığı dikkat çekti. Savaş sırasında CNN ve Fox başta olmak üzere, bütün televizyon kanallarında devamlı olarak Irak'tan canlı yayınlar gerçekleştirildi. Böylece bölgedeki muhabirlere sık sık bağlanılarak durum hakkında bilgiler alındı, Amerikan askerleriyle röportajlar yapılarak halkın morali yüksek tutulmaya çalışıldı. Bunların dışında Amerika'nın Irak savaşını petrol çıkarları için başlattığını savunan bir kesimde vardı. Fakat bunlar, büyük bir çoğunlukla kamuoyunda benimsenen görüşe ters düştükleri için azıklıkta kaldı ve çatlak ses olarak değerlendirildi. (Kalkandelen, 49)

91'deki Körfez Savaşı gazetecilik literatürüne yeni bir kavram kazandırmıştı. “İliştirilmiş gazeteci” kavramı, ABD'nin savaşı, tıpkı bir ürün gibi ambalajlayıp pazarlama ihtiyacından doğdu. İngilizce “Embedded” olarak isimlendirilen bu yeni kavram, Pentagon Sözcüsü Victoria Clarke ve danışmanları tarafından geliştirildi. Projeyi destekleyen ise ABD Yönetimi'nin etkin isimlerinden Savunma Bakanı Donald Rumsfeld'di. Projenin çalışma prensipleri ise Pentagon ile medya kuruluşlarının temsilcileri arasındaki pazarlıklarla belirlendi. “Embedded” olmayı kabul eden medya kuruluşları arasında Fox, CNN, NBC, CBS, New York Times, Washington Post, Washington Times, Los Angeles Times, MTV, Rolling Stones, People, Men's Health gibi alakalı veya alakasız pek çok medya kuruluşunun temsilcileri bu programa dâhil oldu. Batı medyası dışında kalan El Cezire, Itar-Tass gibi medya kuruluşları ise irtibat kurabildikleri her türlü araçla haberlerini dünyaya duyuruyorlardı.(Tekfidan, 2003)

2.2 Çanakkale Savaşı ve Medyası

İngiltere 1914 yılının yaz aylarında, Osmanlı İmparatorluğuna karşı savaş kararı aldığını gizli bir talimatla kolonilerine duyurmuştu. Kolonilerin kaç asker göndereceği nüfuslarının oranlarına göre tespit edilmişti. 5 Kasım 1914 tarihinde İngiltere, Osmanlı İmparatorluğu'na karşı savaş ilan etti. Bu sırada Avustralya ve Yeni Zelanda askerlerini Mısır'da eğitti ve sonra cepheye, Çanakkale'ye sevk etti (Taş, 2016:47-54).

Çanakkale savaşı bilinenin aksine 1 Ocak 1915 tarihinde Avustralya'da başlamıştır. Avustralya'nın resmi harp tarihinde (Official War History of Australia) “Battle of Broken Hill” başlığıyla yer alan olayda, iddiaya göre iki Türk'ün Broken

Hill’de gerçekleştirdikleri çatışmayla savaşın fitilini ateşlediklerini duyuran Avustralya basını olayı günlerce manşetlerine taşıdılar. (Barış, 2008:244) Diğer taraftan Taş’ın aktardığı Jones ve Kenny’in 2007 yılında yayınladıkları “Avustralia’s Muslim Cameleers Pioneers Inland 1860-1930” çalışmada, çatışmada öldürülen iki Müslümanın Türk olmadığı belirtilmektedir. Molla Abdullah’ın Pakistan’ın İndia köyünde 1855 yılında doğduğu ve Kul Badsha Muhammed’in de Hindistan Tirah’da 1875 yılında doğduğu belirtilmektedir (Taş, 2016:47-54). Broken Hill’de meydana gelen çatışmadan sonra savaş söylemini arttıran Avustralya basınının yanı sıra Avusturalya hükümeti de, yaşanan çatışmayı posterlerde resmetmiş ve bir propaganda aracı olarak kullanmıştır. 1 Ocak tarihini takip eden günlerde de olay gazetelerde yer almış ve olayın artalan bilgileri detaylarıyla haberlerde yer almıştır.

Başarılı bir algı yönetimiyle yönlendirilen Avustralya kamuoyu evlatlarını savaşa göndermeye razı olmuştur. Bu tarihten sonra gazetelerin haber başlıkları daha çok zafer nidalarıyla ve kesin başarı elde edecekleri üzerine kurguluydu. Avustralya Milli Kütüphanesi (National Library of Australia) gazete arşivinden yapılan aktarmada, Ali ve Esra Sarıkoyuncular ülkenin önde gelen ve etkili gazetelerinden yararlanmışlardır.

24 Nisan 1915 tarihli The Sydney Morning Herald’a göre Çanakkale Savaşı’yla Rusya’ya deniz yolu açılacak, Almanların saldırıları engellenecek ve Osmanlı bertarafa edilecektir. İngilizlerin kurduğu hava ve deniz kuvvetlerinin gücüyle savaşın kazanılması kesindi. The Argus ve The Advertiser gazeteleri de şubat ayı içinde yaptıkları baskılarda, “Çanakkale’nin içinde ve dışında Orhaniye, Kumkale ve Seddülbahir kalelerinin bombalandı”ğını gün ve gün okuyucularına duyuruyorlardı. Yine The Argus ve The Mercury gazeteleri, “Türk toplarının bir kısmının susturulduğunu ve Kumkale ile Seddülbahir kıyılarındaki Türk tabyalarının ise işe yaramaz olduğu vurgulanmıştır.” Fransa Başbakanı M. Yiviani’nin The Advertiser’e verdiği mülakatta, “Alman yenilgisinin kaçınılmaz olduğunu ve Kafkaslarda çok kötü savaşan Türklerin Çanakkale’de de herhangi bir başarı gösteremeyeceğini vurgulamıştır.” Bu haberlerin yanı sıra zaferin kolay olmayacağı 15 Mart tarihli The Sydney Morning Herald, başlatılan harekâtın Türk direnişi sebebiyle beklenenden daha uzun sürebileceği belirtilmiştir. Artık savaşın sonuçlanması için kara harekâtının gerekliliği sütunlarda yazmaktadır. 30 Mart The Argus baskısında çıkartmaların yapılacağı kumsalların isimleri detaylarıyla verilmiş ve çıkartma yapacak birlikler arasında Anzak kolordusunun da olması Avustralya basınında sevinçle karşılanmıştır. 25-27 Nisan The Mercury’de kara harekâtının başarılarından bahsedilmiştir. Aynı tarihlerde Argus’a göre de Türklerin erzak ve cephanesi azalmış daha fazla dayanamayacakları vurgulanmıştır. 3 Mayıs’dan sonra Avustralya basını kamuoyunun moralini yüksek

tutmak adına haberlerde dezenformasyon yaptıkları görülmektedir. Mayıs sonlarından itibaren ise Avustralya basınında ümitsizlik görülmeye başlanmıştır. Savaşın kaybedilmesi Avustralya ve müttefikleri tarafından kabullenilmesi zor görülmektedir. Özellikle Anzak birliklerinin kahramanlıkları ön plana çıkartılmıştır. (Sarıkoyuncu ve Sarıkoyuncu Değerli)

3. ARAŞTIRMA KONUSU VE BULGULAR

Özellikle savaş dönemlerinde daha fazla ortaya çıkan savaş söylemi, nefret söylemi, ırkçılık ve ötekileştirmek gibi örneklerin 1915 Avustralya basınında “Broken Hill” olayını manşetlerine taşıyan gazetelerin içerik ve söylem analizi yapılacaktır.

3.1 Yöntemi

Bu araştırmada haberlerin söyleminde bulunan ideolojik vurguların gözler önüne çıkarılabilmesi açısından haber metninin dilbilim verilerine dayanarak gazetelerin haberlerini sistematik bir şekilde analiz eden ve haberi kamunun genel yansıması olarak kabul gören Teun A. van Dijk’in eleştirel söylem analizi modeli baz alınmıştır. (Van Dijk, 2003:9) Bu modelin tercih edilmesi haberin ideolojik boyutlarının ortaya çıkması açısından önemlidir. Aynı zamanda van Dijk, haberde ele aldığı söylem çözümlerini “sentaktik” ve “semantik” olarak dil üzerinden çözümlenme yapmakta, diğer taraftan ise habere makro ve mikro yapılar üzerinden eleştirel bir söylem incelemesi yapmaktadır. (Van Dijk, 1988:15)

Sentaktik incelemede, haberin gramatik olgusuna yoğunlaşmakta iken semantik çözümlenmede ise kelimelerin, cümlelerin ve haberin tamamının anlamı üzerine odaklanmaktadır. (Van Dijk, 1988:15)

Mikro inceleme daha çok sentaktik, sözcükler, retorik ve bölgesel uyum üzerine durmaktadır. Bununla birlikte cümlelerin aktif – pasif, basit - karmaşık dizilişine ideolojik kurgunun anlaşılması açısından bu yapı altında incelenmektedir. Habere konu olan aktörlerin inanç ve dünya görüşleri de seçilen kelimelerden ortaya çıkmaktadır. Makro yapı da ise, haber şematik olarak ele alınmakta, başlık, giriş, olay, kaynak, taraflar, fotoğraflar gibi benzeri incelemeleri içermektedir. Aynı zamanda haberin sonuçları da haberin değeri açısından önem kazanmaktadır. (Özer, 2001:83) Van Dijk’e göre haberin içeriğinde yer alan tarihsel, toplumsal, yazınsal bilgiler sosyal, politik ve tarihseldir. Haberde olayın neden yaşandığı ve artalan – bağlam bilgisine ne kadar yer verildiği önemlidir.

3.2 İçerik Analizi

Gazete haberleri VanDijk’in eleştirel söylem analizi ışığında tarih sırasıyla ele alınmıştır. 1915 Avustralya basınında “Broken Hill” olayını manşetlerine taşıyan gazeteler incelenmiştir. Avustralya’nın New South Wales eyaletinin batı ucunda bulunan Silvertown’a yakın Broken Hill’de zengin maden yatakları vardı. Kuzey yarımkürenin 1 Mayıs’ına denk gelen Avustralya’nın 1 Ocak 1915 Cuma

günü Broken Hill'deki madenciler sendikası, aile pikniği organize etmişlerdi. 40 vagonlu tren, saat 10'da, 1200 madenci ve ailelerini alarak Silverton'a hareket etmiştir. Tren kasabanın batı yakasına gelirken, makinist yerde yatmış silahlı iki adamı görür. Önce tavşan avcısı zannedilen bu kişiler trene ateş etmeye başlayınca panik yaşanır. Güvenlik güçlerinin müdahalesiyle çatışmalar saat 13'e kadar sürer. Avustralyalılardan dört kişi ölmüş ve yedi kişi de yaralanmıştır. Daha sonra isimleri öğrenilen iki saldırgan Molla Abdullah ve Kul Mehmet ölü olarak ele geçirilmişlerdir. Kul Mehmet'in vücudunda 21 mermi yarası olduğu söylenir. (Barış, 2008:245) Bir başka kaynakta ise iki Afganlı Müslüman'ın, bugün "Türk Kayalığı" olarak adlandırılan yerden üstü açık 40 vagonlu ve 1200 yolcunun olduğu trene ateş açtıkları ve çıkan çatışmada birisinin oracıkta bir diğersinin ise hastaneye yetiştirilirken yaşamını yitirdiği aktarılmaktadır. Yapılan araştırmalarda bölgede el yapımı bir Türk bayrağı ve üzerlerinde padişah mührünün olduğu bir mektuptan bahsedilmektedir. Bir de Molla Abdullah'ın Dari ve Urduca yazdığı not bulunmuş ve genel anlamda kimseye kin ve düşmanlık duymadıklarını belirtmişlerdir (Taş, 2016:47-54).

Yaşanan bu trajedi Avustralya basınına bomba gibi düşmüştür. Kanlı I. Dünya Savaşı'nın arifesinde yaşanan bu olay savaş, nefret ve ırkçı söylemi iyice alevlendirmiştir. Aynı tarihlerde Avustralya yönetimi de İngiltere'ye ve Kraliçe'ye olan bağlılıklarını bildirmek için 50 bin asker sözü vermiştir. Avustralya kamuoyunun savaşa yönlendirilmesi ve asker toplamak için "Broken Hill" olayı büyük bir fırsattı ya da fırsat yaratmak için kurgulanmış mıydı?

3.2.1. Barrier Miner Gazetesi 1 Ocak 1915

"WAR IN BROKEN HILL" manşet haber, gazetenin orta sütununda büyük puntolarla ve alt alta atılan başlıklarla duyurulmuştur. Savaş, çatışma, silah, kurşun, katil, Türk bayrağı gibi, kurşunla vurulma ve kalbura çevirme, cezasını çekme yaralama ve öldürme gibi şiddet ve ırkçılık yüklü bir söylem ile başlık atılmıştır. Haberin devamında ise piknik treninin hiç olmadığı kadar kalabalık masum kadın ve çocuklarında bulunduğu 1200 kişi olduğu vurgusu yapılmıştır.

Haberin detaylarında yine ırkçı ve nefret yüklü söylemin devam ettiğini görmekteyiz. Şöyle ki Silverton'dan sadece 2 mil uzaklaşan trenden, üzerinde 18 inç kare şeklinde beyaz hilal ve yıldız olan "Türk bayrağı" görüldüğü yazılmıştır. Yolcular toplam 20-30 el ateş eden bu kişilerin Türk ya da Afgan olduğunu düşünmüşlerdir. Türk bayrağı taşıdıkları için bu kişilerin Broken Hill de yaşayan birkaç Türk'ten biri olduğu kanısı uyanmıştır. Uzun bir çatışmadan sonra biri ağır yaralı biri ölü geçirilen Türklerin ikisi de öldürülmüştür. Polis raporunda Afgan ya da Türk olduğu sanılan bu kişiler için derisi siyah veya kahverengi olanlar için kullanılan ve eski ve ırkçı bir deyim olan "coloured" ifadesini kullanmıştır.

Son olarak haberin son bölümünde şöyle bir ifade yer almıştır: “Kahraman Broken Hill halkının çaresiz Türklerin karşısında kahramanca savaşmasının vatandaşlarımızın ülkemiz için savaşmaları konusunda kendilerine çağrı yapmak zorunda kaldığımızda çekinmeyeceklerini göstermiştir.” Açıkça görülmektedir ki kamuoyu, askere alınmak istenen Avustralyalı gençleri için yönlendirilmektedir.

3.2.2. Barrier Miner Gazetesi 2 Ocak 1915

Olayın yankıları ertesi gün gazetelerinde detaylarıyla süregelmektedir. Yine savaş, nefret ve ırkçı söylemde aynı oranda artmakta ve detaylanmaktadır. 2 Ocak 1915 tarihli konuya ilişkin haberde görgü tanıklarının yorumlarına yer verilmiştir. Trende bulunan ve daha önce İngiltere dışına çok fazla çıkmamış bir bayan yaşadığı olayın hem müthiş hem de korkunç bir tecrübe olduğunu ifade etmiştir. İfadesinde “Bir bayanın elinde kanlar içinde bebeğini tuttuğunu gördüğünü ve Türklerin makinisti vurmak istediğini ancak mesafeyi ayarlayamadıklarına” yer vermiştir. Yine haberde ötekileştirme ve nefret söylemi görülmektedir. Masum halk, kadınlar ve kanlar içindeki bebekler tasvir edilirken diğer tarafta saldırgan kana susamış Türkler aslında makinisti hedef alarak daha büyük bir felaketi hedefledikleri söylenmeye çalışılmaktadır. Üstelik fazla bir hayat ve savaş tecrübesi olmayan bir kadının tanıklığına dayandırılarak yapılmaktadır. Haberin devamında bölge halkının isyanı ve linç girişimleri yine büyük puntolarla verilmiştir. “Yeni Yıl Katliamı, Kan Dondurucu Tecrübe, Katil Kim ve Nedir, Bir Ayaklanma Gecesi, Alman Binaları Ateşe Verildi, Asya Kampı Tehdit edildi” atılan manşetlerdir. “Katliam, Kan, Katil, Ateş, Tehdit” gibi ardı ardına gelen kelimeler nefret söylemini perçinlemektedir. “Alman, Asya ve Türk” gibi ırkçı söylemlerde yer almaktadır.

Haberin detayları, olayın kurgusal gerçekliğini daha da sorgular hale getirmiştir. Türkleri tanıyan birinin ağzından kim oldukları anlatılmıştır. Buna göre Molla Abdullah 16 yıldır Broken Hill de yaşayan önceleri deve güden sonraları Muhammet’in dinine göre kesim yapan bir kasap olduğunu, içine kapalı, kimseyle konuşmayan, nerde doğduğu bilinmeyen, çocuksu biridir. Küçük çocuklar ona taş atmaktadır ancak o hiçbir zaman buna karşılık vermemiştir. Bir süre önce izinsiz koyun kesmiş ve ilgili cezayı ödeyememiştir bu da onu daha da mutsuzlaştırmıştır. Yani kimseyi incitemeyecek kadar masum ve zavallı bir kişiliktir Molla Abdullah ve Türk olduğu kesin değildir. Çünkü bu tarihlerde Müslüman olan herkes Türk olarak isimlendirilmektedir. Kul Muhammed bu sıralar kampa gelmiş ve ikisi sıkı dost olmuşlardır. Uyuşturucu bağımlısı olarak gösterilen bu kişilerin birlikte afyondan daha güçlü olduğu ve yerel dilde “Gungha” olarak bilinen Hint keneviri tütürmektedirler. Kul Muhammet’in İran sınırına yakın bir yerde doğma bir Türk olduğu daha önce Broken Hill’de yaşadığı sonra Avustralya’yı terk ederek dünyayı gezdiği ifade edilmiştir. Daha sonra Broken

Hill'e geri dönmüş ve maden de çalışmıştır. Muhammed dininden olup işsiz kalınca deve kampına geçmiştir. Kul Muhammed'de kimlik olarak soru işaretleriyle dolu bir şahıstır. İran sınırına yakın bir yer neresidir ve kesin bir bilgi yoktur. Üstelik parasız ve işsiz birinin dünya seyahatine çıkması da diğer bir bilinmezdir. Başka bir soru işareti olan da daha önce hiç silah taşımadığı bilinen Molla Abdullah'a silah ve cephane, Kul Muhammed tarafından sağlanmış ve "Gungha"nın yardımıyla Abdullah'ı yanına çekmiştir.

Bölge halkı ayaklanmış ve hedef olarak gördükleri, çoğu deve çobanı olan Afgan Kamplarına yürümüşlerdir. Nefret ve savaş söylemi amacından sapmakta bölgeye hizmet eden yabancılara yönelmekteydi. Gazeteler ise haberleriyle yine algı yönetimi yapmaktaydılar. 2 Ocak tarihli haberlerde; "Afganlar" diye anılmaktadır ama Afgan değildir. Bu kişiler Hindistan'ın farklı bölgelerinden gelen İngiliz ordusunda hizmet etmiş ve savaşın Adelaide'de başlayacağını ve polis merkezine giderek Avustralya için sadık bir şekilde savaşacaklarını ifade etmişlerdir. Hatta bir kısmı ölen gençlerin yerini almak için kendi imkânlarıyla Hindistan'a dönmüştür. İfadelerinde saldırıyı gerçekleştiren Türkler ile bir alakaları olmadıklarını kampta bir beyaz ile evli ve beş çocuğu olan bir Afgan olduğunu belirtmişlerdir. Bu haberden anlamamız gereken kısaca Afganlar iyidir, hedef Türklerdir demektir. Yine ırkçı bir söylem açıkça görülmektedir.

Haberin devamında uzman görüşüne yer verilerek söz konusu haberlerin doğruluğunun altı çizilmiş ve yine Türk vurgusu yapılarak ırkçı, nefret ve hedef gösteren savaş söylemi tekrar ve tekrar yazılmıştır. Müfettiş Miller'in görüşünün yer verildiği haberde Kul Muhammed'in olayın kışkırtıcısı olduğu belirtilirken haber şöyle devam etmiştir. " Kul Muhammed bir Türk'tür ve düşman olarak gördüğü İngilizlerden öç almak adına kana susamış bir Türk'tür. Muhammed'in Hintli Abdullah'ı kandırmasına inanıyorum. Muhammed, geçenlerde ceza alan ve bunu ödeyecek parası olmayan Abdullah'ın tutuklanacağını söyleyerek onu bir av olarak seçmiş ve ölmekten başka kaybedecek bir şeyleri kalmadığına inandırmıştır. Ölmeden önce de mutlu bir şekilde mümkün olduğu kadar fazla İngiliz öldürmenin gerekliliğine inandırmıştır." Müfettiş asıl sorumlunun Türk olduğunu çoğu İngilizlere gönüllü hizmet eden Afganları suçlamanın haksızlık olduğunu ifade etmiştir." Çünkü girmek istedikleri savaş Türklerdir.

3.2.3. Barrier Miner Gazetesi 5 Ocak 1915

"Broken Hill" olayının katillerinin cesetleri, gömüldükleri yer gizli kalmak şartıyla defnedilmiştir. Olay sonrası bölgede yaşayan Alman ve Almanya'nın müttefiki ülkelerin vatandaşları tutuklanmıştır. August Hauke isimli bir Alman sarhoş olduğu için 5 veya 24 saat hapis cezası almıştır. Öte yandan Zedda Paolo isimli bir İtalyan John Percy Jones'a karşı tehdit sözleri savurmuş ve ona silah doğrultmuştur. Silahına el konulmuş ve kefil bulana kadar bir ay hapis cezasına

çarpıtılmıştır. Cuma günü yaşanan bu olay sonrası altı Avusturyalı, dört Alman ve bir Türk olmak üzere 11 yabancı tutuklanmıştır. Torren Adasındaki toplama kampına götürülen bu yabancıların birçoğunun arasından neden seçildiği açıklanmamıştır. Önemli bir iddia satır arasında verilmiştir. Kul Muhammedin Türk ordusunda görev aldığı öğrenilmiştir. Bu haberler ve savaş söylemleri 11 Mart, 12 Mart ve 26 Mart tarihlerinde tekrar gazetelerin sütunlarında yer almışlardır.

3.2.4. Alman Basınında Broken Hill Çatışması

Savaşlar sadece silahlı güçler arasında değil aynı zamanda medyalar arasında da cereyan etmektedir. Her ittifak kendi kamuoyunu yönlendirmek (kandırmak) ve moralleri yüksek tutmak için olayları kendi bakış açılarıyla gazetelerine taşımaktaydı. Almanya’da yaşanan dezenformasyonu, Sydney Sun gazetesinden Bayan H. Phillipson, Broken Hill olayı ile ilgili Alman bakışını aktarmıştır. Berlin’de coşku ile karşılanan yorum şöyledir: “Avustralya’daki güçlerimiz tarafından gözle görülür bir başarı elde edilmiştir. Türk gücü büyük bir gücü şaşırtmış ve püskürtmüştür. 40 kadar düşman öldürülmüş 70 kadarı yaralanmıştır. Türkler sadece iki kişi kayıp vermiştir. Haberde Broken Hill’in konumuna dikkat çekerek bölgenin Avustralya’nın başkenti Candbris’e ulaşmada önemli rol oynadığını ifade etmiştir. Ancak bölgenin su baskını tehdidi ile muhtemel bir saldırının gelecek bahara kadar yapılamayacağı belirtilmiştir.” Sydney Sun gazetesinin haber editörü aktarılan haberi, zavallı kandırılmış Almanlar diyerek yorumlamıştır. Daha sonra Almanların bu yorumları 11-12 ve 26 Mart tarihlerinde Sydney Sun’da tekrar yazılmıştır.

3.2.5. Sydney Morning Herald Gazetesi 26 Haziran 1948

Bu olaydan 33 yıl sonra Avustralya basını yine nefret, ırkçı ve savaş söylemini tekrar haberlerine taşımışlardır. Üstelik yıllar önce yazdıklarını unutarak aktarmışlardır. Haberde; “Türklerin ikiyüzlülüğü hakkında çok fazla bilinmeyenler” başlığı altında, “Bizim toprağımızda unuttuğunuz ya da hiçbir şey duymadığınız uluslararası bir savaş var. Türkler tarafından Avustralyalılara karşı savaşılan Broken Hill olayına atıfta bulunuyorum” demektedir, Donald McLeanin’nin Sydney Morning Herald’da yazdığı haberde, “6 ölü 7 yaralı olmuştur. 1 Ocak 1915 de 60 yaşında olan kasap Molla Abdullah ittifak güçlerine katılmıştır. Dondurma satıcısı Kul Muhammed Türk ordusunun Avustralya destek birimini oluşturarak düşmanın ülkesinde düşmanla savaşarak ölmeye yemin etmiştir. Molla Abdullah ve Kul Muhammed’e çocukluklarından beri iyi Türklerin savaşta ölerken Cennette huriler arasında iyi bir yer edinecekleri öğretilmiştir ve cennete gitmek için bu savaşı örgütlemişlerdir.” Haberde görüldüğü üzere, Türk kelimesi defalarca kullanılmış, ölüm ve düşman kelimeleriyle de nefret ve savaş söylemi yinelenmiştir. Tarihi tesadüfe bakınız ki nefret ve savaş söylemlerinin

4. SONUÇ

Tarihe ışık tutacak bu çalışmada, 1915 Avustralya'sında çıkan haberlerin söyleminde bulunan ideolojik unsurların tespiti için, Teun A. van Dijk'in dilbilimi verilerine dayanarak gazete haberlerini analiz eden ve bunu kamu söyleminin bir modeli olarak, eleştirel söylem çözümlemesi modeli kullanılmıştır. Haberin kurgusu ve ideolojik verileri göstermesi, daha kapsamlı ve sistematik bir çalışma olmasından dolayı tercih edilmiştir.

Yapılan içerik analizleri sonucunda, Valpato ve Cantone'nin, Daniel Bar-Tal'ın tablosuna yaptıkları eklemelerde göz önüne alınarak, yapılan örneklem çalışmasında görülmektedir ki,

İnsanlıktan dışlanma (dehumanization); yapıldığı ve karşıt grubu yani Türkleri 'insan-değil' olarak nitelenmekte ve 'barbar, zalim, gayri medeni, vahşi, ilkel' gibi dışlama örnekleri sergilenmektedir.

Diğer taraftan olumsuz özellikler atfetme de haberlerde yer bulmaktadır. Özellikle çatışmaya katılan Türklerin uyuşturucu bağımlısı olduğu altı çizilmektedir.

Bar-Tal'ın örneklem tablosunun bir başka maddesi sosyal dışlama da örnek olarak bu konunun haberleri içinde görülmektedir. Karşıt grubu cani ve katiller olarak gösterilmektedir.

Haberlerde siyasal etiketlemelerin de yapıldığı görülmektedir. Başat grubun reddettiği etiketlemelere örnek olarak Türk kelimesi fazlaca kullanılmaktadır.

Haberlerde dikkat çeken bir başka alt başlık ise, Bar-Tal tablosunun 'Gruplar arası Karşılaştırma' örneği ile örtüşmektedir. Haksızlaştırmayı yapan başat grup ve ezeli düşmanları, şeytanları, dinsizleri veya meşhur kötü diye isimlendirerek karşıt grup gösterilmektedir. Haberde bahsi geçen karşıt gruplar Almanlar ve Türkler olarak yazılmaktadır. Afganlar ise İngiltere için çalışan sadık gönüllüler ve masum olduğu ama Muhammed'in dinine bağlı Türkler ise meşhur kötüler olarak adlandırılmaktadır.

Kısaca özetleyecek olursak, 1915 yılının Avusturalya Basını, Broken Hill'de meydana gelen hazin olayı, savaş ve nefret söylemini körükleyecek şekilde haberlerine ve manşetlerine taşımıştır. Gazetelerde yer alan haberlerin de ötesinde resmedilen olay afişlerle halka duyurulmuş, propaganda her mecrada yürütülmüştür. Savaş ve nefret söylemi, Avusturalyalı gençleri kilometrelerce ötede bir savaşa sürüklemiştir. Bu olaydan sonra da kitle iletişim araçları her fırsatta savaş ve nefret söylemi için tekrar ve tekrar kullanılmıştır. 2. Dünya Savaşı, 1. ve 2. Körfez Savaşı ve Irak operasyonlarında da bu örneklere rastlanmıştır.

KAYNAKÇA

- akademik.maltepe.edu.tr/...foto/.../basinfotoyazilar.doc. (Erişim Tarihi. 10.08.2015)
- Barış, Y. İ. (2008) Çanakkale Savaşları 1 Ocak 1915 tarihinde Avustralya’da Başladı, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli.
- Barrier Miner Gazetesi 1- 2- 5 Ocak 1915, Avustralya Ulusal Arşivi www.nla.gov.au, Erişim tarihi 20.06.2015.
- Bayhan, N. (2004) “Televizyon Haberciliği Paneli” Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Yayınları, Adıyaman.
- Bean, E. (1941) The Story of Anzac: the first phase, First World War Official Histories, London.
- Bilgin, N. (2006) Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2. Baskı.
- Binark, M. (2010), Nefret Söyleminin Yeni Medya Ortamında Dolaşıma Girmesi ve Türetilmesi. Tuğul Ç. (Ed.) Yeni Medyada Nefret Söylemi, Kalkedon Yayıncılık, İstanbul.
- Gülsoy, D. (2005) Medyanın Altyapısına Muhalif Bir Yolculuk Noam Chomsky, Rigel, N. Vd. (Haz.) Kadife Karanlık, Su Yayınevi, İstanbul.
- <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-73/avustralya-basininda-canakkale-muharebeleri> Erişim tarihi, 05.05.2015.
- <http://www.yenisafak.com/arsiv/2003/aralik/27/tarih.html> (Erişim tarihi: 16.08.2015)
- İnceoğlu, Y.ve Akıner N. “Dezenformasyonda Süreklilik: Irak Üzerine Savaşın Örneklerle”, www.yasemininceoglu.com, Erişim tarihi: 03.08.2015.
- İpekçi, U.(2003) “Malum Görüntü”, Habertürk Gazetesi, 05.02.2003.
- Kalkandelen, Z. (2004) 30 Saniyede Bush, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Lister, M. vd. (2005) New media: A Critical Introduction, Routledge, London.
- Öngün, E. (2013) Çocuk Oyun ve Öğrenme, TRT Uluslar arası Çocuk ve Medya Kongresi II., 16-18 Nisan 2013 İzmir.
- Özer, Ö. (2001). Haber Söylem İdeoloji: Eleştirel Haber Çözümlemeleri, Literatürk Yayınevi, Konya.
- Qualter, T. H. Propaganda and Psychological Warfare, Çev. Ünsal Oskay, http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/35/1/15_terence_h_qualter.pdf., Erişim tarihi 11.05.2015.
- Rouleau, E. “Savaş Propagandası” Kozmopolit Dergisi, Nisan 2003, Sayı 7
- Sarıkoçuncu A. ve Sarıkoçuncu Değerli, E. Avustralya Basınında Çanakkale Muharebeleri, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 73, www.atam.gov.tr, Erişim Tarihi 03.05.2105.

Smith, L.(1980) The Aboriginal Population of Australia, Australian National University Press, Canberra, www.ada.edu.au/indigenous/20002-act, Erişim tarihi, 5.5.2015.

Sydney Morning Herald Gazetesi 26 Haziran 1948, Avustralya Ulusal Arşivi www.nla.gov.au, Erişim tarihi 20.06.2015.

Sydney Sun Gazetesi 11-12-26 Mart 1915, Avustralya Ulusal Arşivi www.nla.gov.au, Erişim tarihi 20.06.2015.

Taş, F. N. (2016) Birinci Dünya Savaşı, Çanakkale Muharebelerinin Avustralya’da Doğurduğu Sonuçlar, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, IX-I:47-54.

Tekfidan, N.(2003) “İliştirilmiş muhabirler” Hürriyet Gazetesi, 28.03.2003.

Uluç, D. (2003) “İlk Körfez Savaşı’nı Nayirah başlattı”, Hürriyet Gazetesi, 23.03.2003.

Van Dijk, T, A. (2005). Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları içinde: Medya, İktidar, İdeoloji, (Çev: Mehmet Küçük), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

Van Dijk, T. A. (1988). New Analysis: Case Studies of International and National News in the Press, Lawrence Erlbaum Associates Publishers, New Jersey.

Van Dijk, T. A. (2003). "Söylem ve İdeoloji, Çok alanlı Bir Yaklaşım", Söylem ve İdeoloji: Mitoloji, Din, İdeoloji. (Çev: N. Ateş), (Ed: B. Çoban ve Z. Özarslan), Su Yayınları, İstanbul.

Weber, A. (2009) Manual on Hate Speech, Council of Europe Publishing

